

Západ na Ukrajine bojuje o nerastné a energetické bohatstvo krajiny, stihol už takmer zadarmo „skúpiť“ tretinu najúrodnejšej pôdy. Čo je už pod kontrolou Ruska a čo ešte zostáva Ukrajine?

- CZ24 News | 12. srpna 2022

UKRAJINA/RUSKO/USA: Po prevzatí moci Ruskom nad obsadenými územiami Ukrajiny by krajina mohla prísť až o dve tretiny svojho nerastného bohatstva

Ilustračné foto

Americký denník The Washington Post so znepokojením konštatuje, že Rusko sa na Ukrajine zmocnilo „základov jej hospodárstva – prírodných zdrojov“. Ak sa Rusku podarí pripojiť zabrané územia, Ukrajina stratí prístup k dvom tretinám svojich prírodných zdrojov. Za šesť mesiacov vojny Kreml' rozšíril svoju kontrolu nad niektorými z najbohatších území na nerastné suroviny v Európe, píše sa v článku.

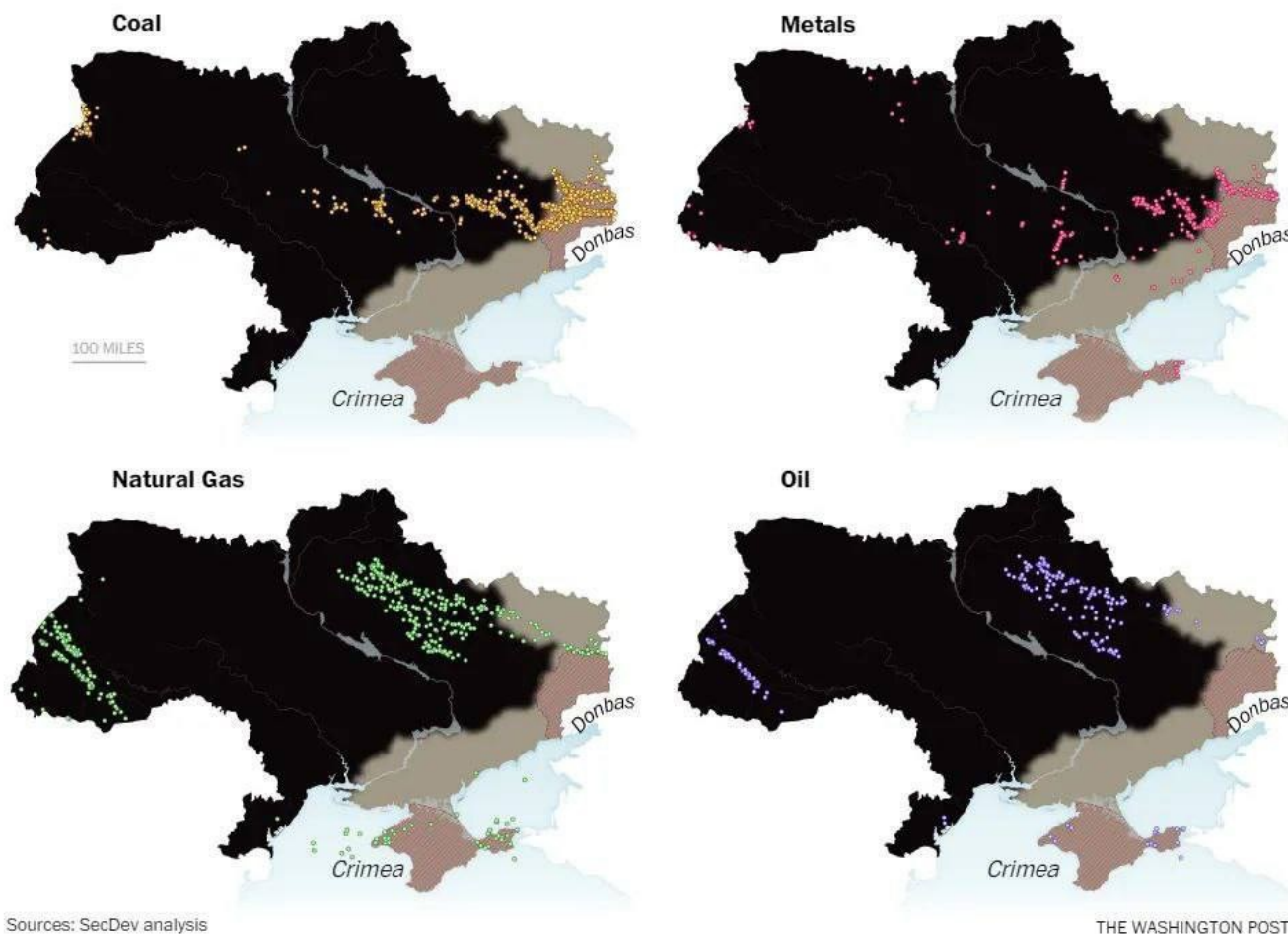
“Na Ukrajine sa nachádzajú jedny z najväčších zásob titánu a železnej rudy na svete, ložiská nevyužitého lítia a obrovské zásoby uhlia. Spolu majú hodnotu desiatok biliónov dolárov,” uvádza sa v materiáli, ktorý analyzuje aj ukrajinský portál strana.ua.

Nerastné suroviny zo zabraných území sa používajú na výrobu všetkého od súčiastok do lietadiel až po smartfóny. Ak sa Kreml'u podarí pripojiť ukrajinské územie, ktorého sa zmocnil – a americkí predstavitelia sa domnievajú, že sa o to v najbližších mesiacoch pokúsi – Kyjev navždy stratí prístup k takmer dvom tretinám svojich ložísk,” píše americká publikácia.

Hodnotu zdrojov na zabraných územiach odhadla na 12,4 bilióna dolárov.

Ukraine's major mineral resources

■ Russian-controlled areas since Feb. 24 ■ Russia-annexed (Crimea) or separatist-controlled (Donbas) areas since 2014

Analýza prírodných zdrojov a zabranej pôdy na Ukrajine. Ruskom kontrolované územia od začiatku invázie 2022 a od roku 2014 (Krym a Donbas). Hore zľava doprava: Uhlie; Kovy. Dolu: Zemný plyn; Ropa

Kvôli spravodlivosti však treba hneď na úvod uviesť, že ide zväčša o ruskojazyčné oblasti Ukrajiny, ktorých obyvatelia majú silné kultúrne, jazykové, rodinné aj mentálne väzby na Ruskú federáciu a ktorých prezident Zelenskyj posielal s kufrom na stanicu smerom do Ruska a zakázal v školách a úradoch ich rodnú reč, čo mu isto v týchto oblastiach nepridalo na popularite.

Navyše treba otvorene priznať, že o ovládnutie týchto zdrojov sa aktívne snažil (síce mierovou cestou) aj kolektívny Západ. Ako uvádza článok, Ukrajina by prišla aj o nespočetné množstvo ďalších zásob, vrátane zásob zemného plynu, ropy a nerastov vzácnych zemín, ktoré sú nevyhnutné pre niektoré komponenty špičkových technológií, čo by mohlo skomplikovať západnej Európe hľadanie alternatív k dovozu z Ruska a Číny.

Jedným z najkriklavejších príkladov týchto snáh je napríklad spoločnosť Burisma Holdings Limited zaoberajúca sa prieskumom a ťažbou energetických surovín. Je registrovaná na Cypre, ale sídli v Kyjeve na Ukrajine a pôsobí na ukrajinskom trhu so zemným plynom od roku 2002. Je jedným z najväčších súkromných producentov zemného plynu na Ukrajine a jej vlastníkom je ukrajinský oligarcha Mykola Zločevskij. Medzi členmi predstavenstva sú bývalý poľský prezident Aleksander Kwaśniewski, Devon Archer, bývalý hlavný poradca prezidentskej kampane Johna Kerryho v roku 2004, a Hunter Biden, právnik a syn vtedajšieho viceprezidenta a terajšieho prezidenta USA Joea Bidena. V správnej rade pôsobí Joseph Cofer Black, bývalý riaditeľ protiteroristického centra CIA (1999 - 2002) v administratíve Georgea W. Busha.

Odpredaj ukrajinskej pôdy

Ďalším markantným príkladom je pripravovaný výpredaj ukrajinskej pôdy, ktorú zbadačený národ za smiešnu almužnu odpredáva oligarchom a prenajíma prostredníkom západných agro-gigantov, ktorý si v zmluvách zabezpečujú predkupné právo. Zelenským kontrolovaná Najvyššia rada prijala zákon, ktorým sa od 1. júla 2021 ruší moratórium na predaj poľnohospodárskej pôdy. Podľa dokumentu budú môcť počas prvých dvoch rokov kupovať pôdu len fyzické osoby – občania Ukrajiny. Od roku 2024 však bude trh otvorený pre ukrajinské právnické osoby. Viaceré ukrajinské zdroje uvádzajú, že prostredníctvom uvedených schém sa tri medzinárodné konzorciá s americkým kapitálom – Cargill, Dupont a Monsanto – stali najväčšími kupcami ukrajinskej pôdy a získali celkovo 17 miliónov hektárov poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 28 % územia Ukrajiny.

Minulý týždeň úradujúca šéfka Fondu štátneho majetku Ukrajiny Olga Baťová uviedla, že ďalšia vlna privatizácie na Ukrajine sa začne v podnikoch na spracovanie obilia. Ukrajinský premiér Denys Šmyhal uviedol, že v súlade s prijatým zákonom by sa privatizácia v krajine mala masovo začať 1. septembra.

„Najhorší scenár je, že Ukrajina stratí pôdu, prestane mať silnú komoditnú ekonomiku a stane sa skôr jedným z pobaltských štátov, národom neschopným udržať svoj priemysel v ekonomike,“ povedal Stanislav Zinčenko, výkonný riaditeľ GMK, ekonomického think tanku so sídlom v Kyjeve.

Ukrajina je všeobecne známa ako poľnohospodárska veľmoc. Zároveň však má zásoby 117 zo 120 najpoužívanějších minerálov a kovov a má zásoby fosílnych palív. Z analýzy spoločnosti SecDev však vyplýva, že ukrajinské energetické ložiská, kovy a nerastné suroviny v hodnote najmenej 12,4 bilióna dolárov sú teraz pod kontrolou Ruska. Toto číslo predstavuje takmer polovicu dolárovej hodnoty 2 209 ložísk, ktoré spoločnosť preskúmala.

Ako uvádza The Washington Post okrem 63 % uhoľných ložísk v krajine sa Moskva zmocnila 11 % ropných ložísk, 20 % ložísk zemného plynu, 42 % kovov a 33 % ložísk vzácnych zemín a iných kritických minerálov vrátane lítia. Od začiatku invázie vo februári t. r. však Kreml' neustále rozširuje ovládané územie vrátane nerastného bohatstva na ňom. Podľa SecDev a ukrajinských vedúcich predstaviteľov banského a oceliarskeho priemyslu sa zmocnil: 41 uhoľných polí, 27 ložísk zemného plynu, 14 ložísk propánu, deviatich ropných polí, šiestich ložísk železnej rudy, dvoch ložísk titánovej rudy, dvoch ložísk zirkónovej rudy, jedného ložiska stroncia, jedného ložiska lítia, jedného ložiska uránu, jedného ložiska zlata a významný lomov vápenca, ktorý sa predtým používal na výrobu ukrajinskej ocele. Väčšina zásob ropy a zemného plynu v krajine zostáva pod kontrolou Ukrajiny. Pre západnú Európu sa však rozšírenie ruského záberu pôdy na Ukrajine rovná taktickému neúspechu.

Závislosť od ruských zdrojov

„Ruská okupácia ukrajinského územia má priame dôsledky pre energetickú bezpečnosť Západu,“ povedal Robert Muggah, spoluzakladateľ SecDev. **„Pokiaľ Európania nedokážu rýchlo diverzifikovať zdroje ropy a plynu, zostanú vysoko závislí od ruských uhľovodíkov.“** Najväčšia hrozba sa podľa amerického denníka týka budúcnosti Ukrajiny. Konflikt v roku 2014, pri ktorom Ukrajina prišla o približne 7 % svojej rozlohy, odplašil kritické západné investície do energetického a ťažobného sektora a súčasný konflikt má rovnaký vplyv.

Napríklad poľsko-ukrajinská investičná spoločnosť Millstone & Co uzavrela v roku 2021 dohodu s austrálskou ťažobnou spoločnosťou o aktívnom prieskume v dvoch nedotknutých lokalitách lítia. Keď sa začala vojna, spoločnosti tieto plány zmrazili, povedal managing partner Millstone Myhailo Žernov. Jedna lokalita – nálezisko pokryté poľnohospodárskou pôdou – je teraz tak blízko frontovej

linie, že Žernov si nie je istý, či je pod ukrajinskou alebo ruskou kontrolou. Pôvodné plány vybudovať tam továreň na lítiové batérie boli odložené. Analytici tvrdia, že licencie na ďalšie ložiská nerastných surovín, ktoré ukrajinská vláda predala minulý rok, sa teraz obchodujú s veľkými zľavami, pretože investori spochybňujú životaschopnosť ťažby. **„Každý deň Ukrajinci strácajú svoju ekonomiku,“** povedal Žernov. **„Poznám veľa investorov, ktorí začali s geologickým výskumom, ale kvôli vojne ho zastavili. Všetko, to je teraz stávka.“**

Úder pre Ukrajinu je oveľa horší kvôli ruskému obsadeniu kľúčových ukrajinských prístavov a rozsiahlej blokáde Čierneho mora. Niektorí analytici považujú stratené námorné tranzitné trasy za významnejšie ako stratené zásoby nerastných surovín – napríklad uhlia, napriek jeho súčasnej hodnote, keďže mnohé krajiny prechádzajú na ekologickejšiu energiu. Ak však stratia prístavy, budú musieť vybudovať úplne novú infraštruktúru na vývoz.”

Bohaté ložiská uhlia

V Ruskom kontrolovaných častiach Ukrajiny sú najbohatšie práve ložiská uhlia. Približne 30 miliárd ton tamojších ložísk čierneho uhlia má podľa odhadov SecDev komerčnú hodnotu 11,9 miliarda dolárov. Majú aj symbolickú hodnotu ako historický zdroj energie, keďže regionálne metropoly Doneck a Luhansk boli vybudované na chrbtoch baníkov a oceliarov.

Toxická kombinácia straty surovín a poškodenej, zničenej alebo zabavenej infraštruktúry má obrovské dôsledky pre kľúčový priemysel, akým je oceliarsky, ktorý do vojny živil 4 milióny Ukrajincov. Pri obliehaní Mariupola boli zničené dve veľké továrne. Ďalšie továrne obmedzili výrobu a čelia mnohým problémom.

V celej krajine mnohé oceliarne zo sovietskej éry stále fungujú na uhlie. Straty časti krajiny v boji s Ruskom podporovanými separatistami na východe v rokoch 2014 až 2017 však prinútili Kyjev začať dovážať značné množstvo uhlia pre tieto závody aj tepelné elektrárne. V roku 2021 dovoz predstavoval takmer 40 % ukrajinskej spotreby uhlia.

Spolu s uhoľnými baňami Rusko nedávno obsadilo aj významné ložisko vápenca, ktorý sa používa na výrobu ocele. Vplyv tejto straty sa však minimalizoval, pretože ukrajinská výroba ocele sa v dôsledku vojny znížila o 60 až 70 percent, takže fabriky si vystačili s menej kvalitnými ložiskami vápenca na západe. Jurij Ryženkov, šéf ukrajinského oceliarskeho a banského gigantu Metinvest, však varoval, že opätovné zvýšenie ťažby na normálnu úroveň bude znamenať, že „ho budeme musieť dovážať”.

Keďže sa Rusko snaží obnoviť ekonomiku na obsadených územiach, môže sa pokúsiť obnoviť aj niektoré banské a oceliarske výroby – ako sa to podľa všetkého podarilo v jednej z dvoch veľkých oceliarní v dobytom Mariupole. Pravdepodobne však bude čeliť značným logistickým prekážkam vrátane nedostatočného prístupu k predchádzajúcim odberateľom. Hoci zabavenie zásob môže pomôcť dosiahnuť vojnový cieľ – oslabiť Ukrajinu – málokto predpokladá, že Rusko bude ochotné alebo schopné realizovať rozsiahle investície potrebné na ťažbu nerastných surovín. Tieto predpoklady sa čiastočne zakladajú na tom, čo Rusko urobilo s baňami, ktoré získalo v roku 2014. Približne do roka bola ťažba vo veľkej miere obmedzená, najmä preto, že Ukrajina odmietla kupovať uhlie z okupovaných území a že Rusko má vlastné bohaté zásoby.

Takéto straty Ukrajiny, ak by boli trvalé, by však mohli prinútiť to, čo z Ukrajiny zostane, preorientovať svoju ekonomiku. Možné pozitíva: modernizácia, vďaka ktorej by sa jej zastarané oceliarne mohli stať efektívnejšími a ekologickejšími. Podľa prvých odhadov sa cena za obnovu širšieho hospodárstva pohybuje na úrovni 750 miliárd dolárov.

Niektorí ekonomickí experti naznačujú, že dlhodobý vplyv vojny by sa mohol otupiť aj v prípade, že

by Ukrajina odstúpila značnú časť územia, pokiaľ by sa v plnej miere venovala technológiám a službám, ktoré v posledných rokoch pomohli podporiť rast, a rozšírila by svoju snahu o využívanie alternatívnych energií.

Napriek tomu by stála pred obrovskou úlohou. Nedávny pokus Ukrajiny modernizovať svoju energetickú sieť bol narušený vojnou. Takmer polovica jej zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov – vrátane 89 % veterných elektrární – sa nachádza na zabratom území alebo v konfliktných zónach. Viac ako polovica veterných elektrární je odstavená.

Akémkoľvek úsilie o obnovu s rozsiahlymi zahraničnými investíciami by si pravdepodobne vyžadovalo aj skutočné ukončenie bojov – na rozdiel od ďalšieho dlhotrvajúceho, ale obmedzeného konfliktu s Ruskom, ako tomu bolo v roku 2014. „Nielenže Ukrajina už aj tak stratila veľa územia a zdrojov, ale bola by neustále zraniteľná voči ďalšiemu útoku zo strany Ruska,” povedal Jacob Kirkegaard, pracovník Petersonovho inštitútu pre medzinárodnú ekonomiku so sídlom vo Washingtone. „Nikto so zdravým rozumom, súkromná spoločnosť, by neinvestoval do zvyšku Ukrajiny, ak by sa z toho stal zmrazený konflikt.”

Zdroj: The Washington Post/HSP